

MÜASİR VERGİ SİYASƏTİNİN ƏSAS İSTİQAMƏTLƏRİ

Mustafayev Rəşad Arzuman oğlu- doktorant, Azərbaycan Kooperasiya Universiteti,
resad_320_m@mail.ru

Xülasə. Vergi siyasətinin dövlət büdcəsinin gəlirlərinin formalaşmasındakı rolu və müasir vergi siyasətinin əsas istiqamətlərinin təhlil olunması. Vergi planlaşdırmasının etibarlı metodunun yaradılması büdcənin tərtibi prosesinin təkmilləşdirilməsi istiqamətlərindən biridir. Vergi siyasəti eyni zamanda, qanunvericilik sənədlərində nəzərdə tutulmuş müddəalara uyğun olaraq vergilər və ödənişlər haqqında zəruri məsələləri əhatə edir. Bu baxımdan büdcə dayanıqlığının təmin edilməsi səmərəli vergi siyasətinin yaradılmasını tələb edir. Vergi tənzimlənməsi biznes subyektinin maliyyə fəaliyyətinin uğurunun əsas komponenti kimi çıxış edir. Onun əsas məqsədi vergi güzəştləri və üstünlüklərindən istifadə, vergi rejimlərinin və vergitutma obyektlərinin düzgün seçilməsi əsasında qanuni üsullarla vergi ödənişlərini minimuma endirmək, uçot siyasəti elementlərinin formalaşdırılması və istifadəsi üzrə savadlılıq kimi məsələləri əhatə edir. Müasir vergi siyasəti tətbiq edilən vergi növlərinin müxtəlifliyində, vergi dərəcələrində, vergi ödəyiciləri və vergitutma obyektləri dairəsinin yaradılmasında, vergi güzəştlərinin tətbiqində öz əksini tapır.

Açar sözlər: vergi, büdcə, gəlir, tənzimləmə, proqnozlaşdırma

MAIN DIRECTIONS OF MODERN TAX POLICY

Mustafayev Rashad Arzuman- PhD student, Azerbaijan Cooperation University,
resad_320_m@mail.ru

Summary. The purpose of the study - The role of tax policy in the formation of state budget revenues and analysis of the main directions of modern tax policy. Applied significance of the research - Creating a reliable method of tax planning is one of the ways to improve the budgeting process. Tax policy also covers the necessary issues of taxes and payments in accordance with the provisions of the legislative documents. In this regard, ensuring budget stability requires the creation of an efficient tax policy. Tax regulation acts as a key component of the success of the financial activity of a business entity. Its main purpose includes issues such as using tax benefits and advantages, minimizing tax payments by legal methods based on the correct selection of tax regimes and taxation objects, and literacy on the formation and use of accounting policy elements. Modern tax policy is reflected in the variety of applied tax types, tax rates, the creation of the circle of taxpayers and taxation objects, and the application of tax concessions.

Keywords: tax, budget, revenue, regulation, forecasting

Giriş. Vergi siyasəti vergi növlərinin müxtəlifliyində, vergi ödəyiciləri və vergitutma obyektləri dairəsinin yaradılmasında, vergi güzəştlərinin tətbiqində öz əksini tapmaqla büdcə planlaşdırması sahəsində problemlərin həllinə yönəlir. Müasir vergi siyasəti tətbiq edilən vergi növlərinin müxtəlifliyində, vergi dərəcələrində, vergi ödəyiciləri və vergitutma obyektləri dairəsinin yaradılmasında, vergi güzəştlərinin tətbiqində öz əksini tapır. Vergi siyasəti özünün həyata keçirilməsi istiqamətlərindən asılı olaraq bir-birindən asılı olan məqsədlərin reallaşdırılmasına xidmət edir. Həmin məqsədlərə daxildir: büdcə gəlirlərinin formalaşmasının təmin edilməsi; dövlət orqanlarının fəaliyyətinin maliyyələşdirilməsi üçün zəruri olan və müvafiq funksiyaların həyata keçirilməsi; iqtisadiyyatın prioritet sahələrinin və fəaliyyətlərin davamlı inkişafına kömək göstərilməsi; gəlir vergisinin tutulmasında sosial ədalətin təmin edilməsi və s. Qeyd etmək lazımdır ki, vergi siyasəti müxtəlif vergi növlərinə müəyyən edilmiş dərəcələr daxilində həyata keçirilir.

Müasir vergi siyasəti tətbiq edilən vergi növlərinin müxtəlifliyində, vergi dərəcələrində, vergi ödəyiciləri və vergitutma obyektləri dairəsinin yaradılmasında, vergi güzəştlərinin tətbiqində öz əksini tapır. Vergi siyasəti özünün həyata keçirilmə istiqamətlərindən asılı olaraq bir-birindən asılı olan məqsədlərin reallaşdırılmasına xidmət edir. Həmin məqsədlərə daxildir: büdcə gəlirlərinin formalaşmasının təmin edilməsi; dövlət orqanlarının fəaliyyətinin maliyyələşdirilməsi üçün zəruri olan və müvafiq funksiyaların həyata keçirilməsi; iqtisadiyyatın prioritet sahələrinin və fəaliyyətlərin davamlı inkişafına kömək göstərilməsi; gəlir vergisinin tutulmasında sosial ədalətin təmin edilməsi və s. Qeyd etmək lazımdır ki, vergi siyasəti müxtəlif vergi növlərinə müəyyən edilmiş dərəcələr daxilində həyata keçirilir.

Büdcənin planlaşdırılmasında, eləcə də büdcə layihələrinin hazırlanmasında və tərtibi prosesində vergilər və onların dərəcələri mütləq şəkildə nəzərə alınır. Bununla yanaşı vergi siyasətinin əsas istiqamətləri büdcə planlaşdırması sahəsində problemlərin həllinə, iqtisadi subyektlərə iqtisadi fəaliyyətin aparılması şərtlərinin sabitliyinə və müəyyənliyinə hədəflənir. Vergi siyasəti göstərilənlər nəzərə alınmaqla, qanunvericilik sənədləri və normativ-hüquqi aktlarda nəzərdə tutulmuş müddəalara uyğun olaraq vergilər və ödənişlər haqqında zəruri məsələləri əhatə edir. Qəbul edilən daha təkmil qanunvericilik sənədləri və normativ-hüquqi aktlar vergi siyasətinin şəffaflığının və proqnozlaşdırıla bilənliyinin artmasına gətirib çıxarır. Vergi sahəsində müvafiq orqanların fəaliyyətlərinin proqnozlaşdırıla bilinməsi, investorlar üçün uzunmüddətli investisiya qərarlarının qəbul edilməsi baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan Respublikasında mövcud qanunvericilik “vergi sistemini, vergitutmanın ümumi əsaslarını, vergilərin müəyyən edilməsi, ödənilməsi və yığılması qaydalarını, vergi ödəyicilərinin və dövlət vergi orqanlarının, habelə vergi münasibətlərinin digər iştirakçılarının vergitutma məsələləri ilə bağlı hüquq və vəzifələrini” müəyyənləşdirir [1].

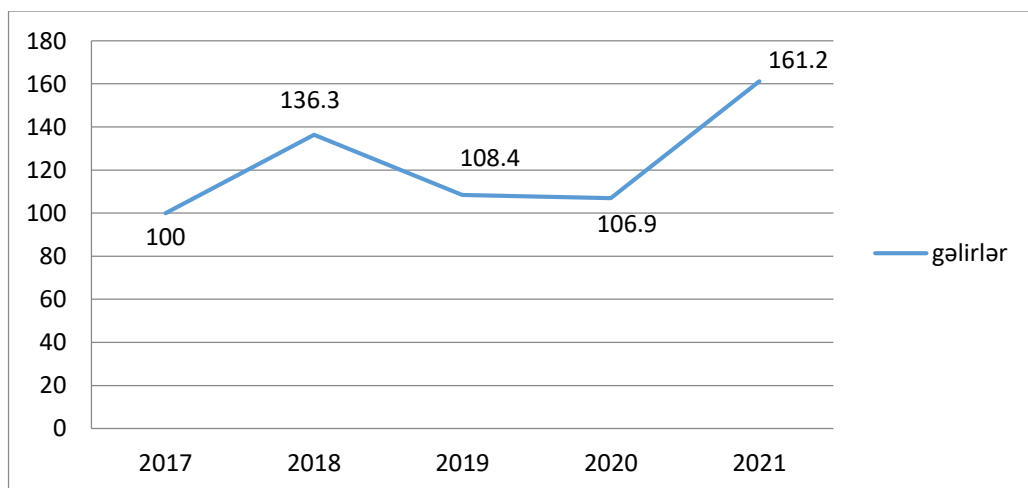
Vergi siyasətinin dövlət büdcəsinin gəlirlərinin formalaşmasında rolu. Araşdırmalara əsaslanaraq qeyd etmək olar ki, vergi siyasəti fiskal siyasətin vacib hissəsi kimi çıxış edir. Qeyd edilənlərdən aydın olur ki, vergi siyasətinin fəaliyyət istiqaməti, vergilər və vergitutma sahəsində dövlətin həyata keçirdiyi tədbirlər sistemini əhatə etməklə müəyyən tənzimləyici funksiyalar da yerinə yetirir. Bununla yanaşı vergi siyasəti hesabına büdcə dayanıqlığının təmin edilməsi səmərəli və sabit vergi sisteminin yaradılmasını tələb edir. Bu isə ilk növbədə innovasiyaların və investisiyaların dəstəklənməsi kimi mühüm tədbirlərin həyata keçirilməsi vasitəsilə mümkündür. Respublikamızda dövlət büdcəsinə vergi daxilolmalarının dinamikasına nəzər saldıqda məlum olur ki, 2017-ci illə müqayisədə 2021-ci ildə dövlət büdcəsinin gəlirləri 61,2 faiz, o cümlədən fiziki şəxslərdən alınan gəlir vergisi 14,8 faiz, hüquqi şəxslərin mənfəət vergisi 29,4 faiz əmlak vergisi 18,3 faiz, əlavə dəyərə vergisi 42,1 faiz, aksiz vergisi, 80,5 faiz, mədən vergisi 24,6 faiz, xarici iqtisadi fəaliyyətlə bağlı vergilər 50,6 faiz, sair daxilolmalar isə 95,3 faiz artmışdır. Müqayisə olunan dövrdə torpaq vergisi 9,3 faiz, digər vergilər isə 17,2 faiz azalmışdır [4].

2017-ci ildə dövlət büdcəsinin gəlirlərinin 56,7 faizi vergi ödənişləri hesabına formalaşmışdır. Dövlət büdcəsinin gəlirlərində gəlir vergisinin xüsusi çəkisi 6,3 faiz, hüquqi şəxslərin mənfəət vergisinin xüsusi çəkisi 13,8 faiz, əlavə dəyər vergisinin xüsusi çəkisi isə 22,2 faiz olmuşdur. 2021-ci ildə büdcəsinin gəlirlərinin 47,5 faizini vergi daxil olmaları təşkil etmişdir. Büdcə gəlirlərinin 4,5 faizi fiziki şəxslərin mənfəət vergisinin, 11 faizi hüquqi şəxslərin mənfəət vergisinin, 21,3 faizi isə əlavə dəyər vergisinin hesabına formalaşmışdır.

Cədvəl 1. Dövlət büdcəsinə vergi daxilolmaları, milyon manat [4]

	2017	2018	2019	2020	2021	2017-ci illə müqayisədə 2021-ci ildə faizlə
Gəlirlər-cəmi o cümlədən:	16516,7	22508,9	24398,5	26077,9	26631,7	161,2
Fiziki şəxslərin gəlir vergisi	1040,3	995,9	952,1	1151,0	1194,6	114,8
Hüquqi şəxslərin mənfəət (gəlir) vergisi	2285,9	2499,7	2546,0	2351,7	2958,4	129,4
Torpaq vergisi	50,4	50,6	50,0	40,8	45,7	90,7
Əmlak vergisi	178,6	182,2	212,6	186,8	211,3	118,3
Əlavə dəyər vergisi	3668,6	4287,6	5185,1	4818,3	5214,5	142,1
Aksiz	612,6	728,6	854,7	898,2	1105,8	180,5
Mədən vergisi	111,1	137,4	133,8	130,2	138,4	124,6
Xarici iqtisadi fəaliyyətlə bağlı vergilər	903,0	1143,7	1343,2	1160,6	1360,0	150,6
Digər vergilər	505,7	561,6	477,5	413,8	418,8	82,8
Sair daxilolmalar	7160,5	11921,6	12643,4	14926,5	13984,2	195,3

Müvafiq illər üzrə vergi daxilolmaları hesabına büdcə gəlirlərinin indeksinə nəzər saldıqda məlum olur ki, bu göstərici 2018-ci ildə 36,3%, 2019-cu ildə 8,4%, 2020-ci ildə 6,9%, 2021-ci ildə 61,2% artmışdır. Göründüyü kimi, 2018-ci və 2021-ci illərdəki artım tempi digər illəri üstələyir. 2019-cu və 2020-ci illərdə artım qeydə alınsa da müqayisənin qərrıldığı digər illərlə müqayisədə əhəmiyyətli dərəcədə aşağıdır.

Şəkil 1. Vergi daxilolmaları hesabına büdcə gəlirləri indeksi, %-lə [4]

Vergi planlaşdırması və proqnozların hazırlanması. Məlumdur ki, vergi planlaşdırması vergi siyasətinin tərkib hissəsi kimi çıxış edir. Vergi planlaşdırması dövlət və təsərrüfat subyektləri tərəfindən perspektiv üçün vergi və ödənişlərin məbləğlərinin hesablanması prosesini əhatə

edir. Vergi planlaşdırmasının köməyi ilə vergi mexanizminin elementi kimi dövlət, iqtisadiyyatı idarə edir və iqtisadi prosesləri tənzimləməyə çalışır. Bu baxımdan vergi planlaşdırılmasının məqsədləri makro və mikro səviyyədə fərqlidir. Məntiqi olaraq dövlət, müvafiq vəzifələrin icrası üçün büdcəyə və büdcədənəkar fondlara mümkün qədər daha çox vergi gəlirləri əldə etməyə, fiziki və hüquqi şəxslər isə öz vergi öhdəliklərini azaltmağa səy göstərir.

Araşdırmalar göstərir ki, vergi planlaşdırmasının iqtisadiyyatda artan rolu ilkin olaraq aşağıdakı amillərlə müəyyən edilir: vergi yükünün ağırlığı; vergi qanunvericiliyinin mürəkkəbliyi və dəyişkənliyi. Vergi planlaşdırması iqtisadi subyektlər üçün biznesi inkişaf etdirmək vasitəsidir. Bununla belə, sahibkarlığın inkişafı üçün müvafiq şəraitin yaradılması, təşəbbüskarlığın təşviqi ən mühüm məsələlərdən hesab edilir.

Vergi planlaşdırmasının digər amillərinə subyektlərin ölçüsü və fəaliyyət formalarının mürəkkəbliyi daxildir. Göstərilən amillər müəssisələrin fəaliyyət strukturunu da mürəkkəbləşdirir. Bunun səbəbləri inkişaf etmə, o cümlədən yeni istehsal və biznes sahələrinə investisiya qoyma, risklərin yenidən bölüşdürülməsi ehtiyacı ilə əhəmiyyətli dərəcədə bağlıdır. İşgüzar fəaliyyətin miqyası, mürəkkəbliyi və müxtəlifliyi bu prosesə xüsusi diqqət yetirməyi tələb edir. Bu zaman istehsal həcmnin, maliyyələşmə mənbələrinin və resursların müəyyən edilməsi, vergi tətbiqinin nəticələrinin hesablanması mühüm məsələlər kimi özə çıxır.

Xarici mühitin hərəkətliyi vergi planlaşdırılmasında digər bir amil kimi çıxış edir. Xarici biznes mühiti yüksək dəyişiklik sürəti ilə xarakterizə olunduğundan onun hərəkətliyi ilk növbədə istehlak tələbinin yüksək səviyyədə ödənilməsi, müxtəlif və sürətlə dəyişən xarakteri ilə bağlıdır. Bu baxımdan ətraf mühitin hərəkətliyi daxili iqtisadiyyatın dinamik xarakteri və qeyri-sabitliyi ilə müəyyən edilir. Belə şəraitdə müvafiq sahələrdə qərarların qəbulu xarici mühit haqqında məlumatların daim yenilənməsinə, onların təhlilinə, yeni strategiyaların və taktiki yanaşmaların axtarışına əsaslanır. Ona görə də vergi planlaşdırılmasında qeyd edilənlərin nəzərə alınmasının zəruriliyi ortaya çıxır. Bu kimi amillərin diqqətdə saxlanması xarici mühitdəki dəyişiklikləri qiymətləndirmək üçün adekvat qərarlar qəbul etməyə imkan verir. Beləliklə, verginin planlaşdırılması strateji xarakter alır. Vergi planlaşdırılması büdcəyə gözlənilən vergi daxilolmalarının iqtisadi cəhətdən əsaslandırılmış keyfiyyət və kəmiyyət parametrlərinin işlənilib hazırlanması prosesi kimi aşağıdakı məsələləri birləşdirir: büdcənin vergi gəlirləri və mövcud vergi qanunvericiliyi haqqında məlumatlar; büdcə sisteminin digər səviyyələri və normativ gəlirlərindən ayrımlar üçün normativlər; göstərilən maliyyə yardımının gözlənilən məbləği; büdcələr arasında yenidən bölüşdürülmüş xərclərin növləri və həcmi.

Bundan əlavə, büdcə layihəsinin hazırlanması üçün zəruri olan məlumatlara dövlət və ya bələdiyyə xidmətlərinin göstərilməsi üçün maliyyə xərclərinin və minimum büdcə təminatının normaları haqqında məlumatlar daxildir. Bu prosesdə müvafiq dövrü üçün sosial-iqtisadi inkişafla bağlı məlumatlar hazırlanır, iqtisadiyyatın və sosial sahənin inkişaf tendensiyaları əsaslandırılır. Beləliklə, vergi planlaşdırılmasının birinci mərhələsi büdcənin vergi gəlirləri üzrə planın işlənilib hazırlanması üçün ilkin şərtlərin təhlilini əhatə edir. Ərazinin gələcək inkişafı üçün proqnozların formalaşdırılması və büdcəyə vergi daxilolmalarının hesablanması üçün əsas olan digər materialların tərtibi də bu prosesdə əsas məsələlərdən hesab edilir.

Vergi planlaşdırılmasının ikinci mərhələsində vergi siyasəti tənzimlənir, səlahiyyətlər və gəlir mənbələri müəyyən edilir. Vergi planlaşdırılmasının ikinci mərhələsinin bir hissəsi olaraq vergi siyasətində mühüm istiqamətlər müəyyən edilir. Vergi siyasəti dövlətin müəyyən funksiyalarını yerinə yetirməyi hədəfləyir və son nəticədə cəmiyyətin iqtisadi sabitləşməsi üçün şərait yaratmağı hədəfləyir. Bu məqsədlə iqtisadiyyatda baş verən transformasiyalar şəraitində, ölkənin vergi sisteminin hədəfləri və bu məqsədləri təcrübədə həyata keçirməyə imkan verən üsullar müəyyənləşdirilir.

Vergi daxilolmalarının büdcə sisteminin səviyyələri üzrə ayrılması zərurəti iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrinin sosial-iqtisadi şərtlərdəki fərqlərlə, onların iqtisadi potensialı ilə bağlıdır. Sahələrə maliyyə dəstəyi, sabit gəlir bazasının yaradılması büdcə sisteminin hər bir səviyyəsi üçün büdcə konsepsiyasını əks etdirir. Vergi siyasətinin həyata keçirilməsinin spesifik formaları bir-birini tamamlayan iki tendensiyanın birləşməsindən asılıdır: iqtisadi inkişafın lazımı tempinin və gəlirlərin təmin edilməsi.

Vergi planlaşdırılmasının üçüncü mərhələsi büdcəyə daxil olan vergilərin məbləğinin hesablanmasını əks etdirir. Vergilərin məbləğinin müəyyən edilməsi fundamental yanaşmalar əsasında həyata keçirilir, eyni zamanda planlaşdırma prosesinin spesifik metodologiyası büdcənin səviyyəsindən asılı olaraq öz xüsusiyyətlərinə malikdir. Araşdırmalar göstərir ki, vergi daxilolmaları sahələrin sosial-iqtisadi inkişafı üzrə perspektiv proqramları, büdcələrarası münasibətlərin formalaşması üsullarını əhatə edir. Vergi planlaşdırılmasının bu mərhələsinin əsas vəzifəsi qısa və ortamüddətli dövr üçün büdcəyə vergi ödənişlərinin həcmində müəyyən edilməsi, vergi daxilolmalarının ümumi məbləğinin ödəniş növləri üzrə bölgüsündən ibarətdir.

Vergilərin məbləğinin hesablanması büdcə gəlirlərinin həcmində proqnozlaşdırılması zamanı həyata keçirilən vergi planlaşdırılmasının son mərhələsi hesab olunur. Vergi məbləğinin hesablanmasının mütərəqqi üsullarının tətbiqinin zəruriliyi büdcəyə ödənişlər sistemində baş verən dəyişikliklərlə izah olunur. Bir çox ölkələrdə sabit fəaliyyət göstərən vergi sistemi, vergilərin hesablanması prosesinin kompleks metodoloji təminatı sisteminin işlənilməsi üçün hazırlanmasını şərtləndirmişdir. Qeyd edilən metodologiyalarda iqtisadi modellər, sistemli yanaşma, iqtisadi proqramlaşdırma, bir sıra analitik və qiymətləndirmə üsullarından istifadə olunur.

Vergi daxilolmalarının proqnozlaşdırılması bir qayda olaraq, qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş hər bir vergi növü üzrə il ərzində gözlənilən gəlirləri əks etdirən baza büdcəsinin hazırlanması ilə başlayır. Proqnozlar zaman sıralarının reqressiya modellərinə, vergi öhdəliklərinin ödəniş növləri üzrə bölüşdürülməsi üçün bir sıra əmsallara, vergi yığımlarının həcmindəki dəyişikliklərin dinamikasına əsaslanır. Büdcə gəlirlərinin əsas səviyyəsinin proqnozlaşdırılması üsullarından biri ekspert qiymətləndirmələri metodudur. Bu, bir qrup mütəxəssisin sorğu vasitəsilə ardıcıl qiymətləndirməsinə əsaslanan kollektiv ekspert qiymətləndirmələrini əks etdirir. Eyni zamanda, ekspertlərin növbəti mərhələdə qərarını daha da əsaslandırmaq üçün əvvəlki nəticələrlə bağlı ekspertlər məlumatlandırılır. Büdcə planlaşdırılmasında tətbiq edilən bu üsula əsasən, bir qrup ekspert gözlənilən vergi daxilolmaları ilə bağlı məlumatlı fikirlərini bildirir. Bu cür təxminlər proqnozlaşdırılan vergi məbləği barədə nəticələri daha dolğun əks etdirsə də iqtisadi səviyyə kimi digər amillərdən asılı olaraq dəyişdirilə bilməz.

Ümumilikdə büdcə gəlirlərinin və vergilərin illik daxilolmalarının həcmində hesablamaq üçün nəzarət dəyərlərinin müəyyən edilməsi metodundan istifadə olunur. Başqa bir üsul gələcək xərclərin müəyyən edilməsi, xarici maliyyə mənbələrinin qiymətləndirilməsi və yalnız bundan sonra daxili resurslara ehtiyacın müəyyən edilməsidir. Vergi sistemində vergi daxilolmalarının həcmində münasibətdə nəzarət rəqəmlərinin əsassız müəyyən edilməsi, bir qayda olaraq, ədalətli vergitutma prinsiplərinin pozulmasına səbəb olur. Ümumiyyətlə, vergi gəlirlərinin proqnozları planlaşdırmadan asılıdır. Ona görə iqtisadi fəaliyyətin səviyyəsi, vergi tutulan gəlirin hesablanmasını tənzimləyən vergi qanunları, vergi öhdəlikləri və ödənilməli məbləğlərin ödənilməsi, o cümlədən vergi ödəyicilərinin bu qanunvericiliyə nə dərəcədə əməl etmə dərəcəsi mütləq şəkildə nəzərə alınmalıdır.

Araşdırmalar göstərir ki, vergi gəlirləri üzrə proqnozların obyektiv qeyri-müəyyənliyi səbəbindən proqnozlar və faktiki yığımlar arasında fərqlər qaçılmazdır. Adətən uyğunsuzluqlar aşağıdakılarla bağlı olur: təhlil üçün istifadə olunan iqtisadi hesabatda səhvlər; proqnozlaşdırma üçün yanlış model seçimi; qanunvericilikdə gözlənilməz dəyişikliklər; vergi ödəyicilərinin davranışını və ya verginin işini dəyişdirən amillər sistemi; vergi inzibətçiliyi sistemində dəyişikliklər və vergi ödəyicilərinin qanunlara riayət etmə dərəcəsi və s.

Nəticə. Beləliklə, vergi planlaşdırılması büdcə prosesinin mərhələlərindən biri kimi vergi daxilolmalarının həcmində elmi əsaslarla hesablanmasına söykənir. Hazırda verginin hesablanması metodologiyası büdcə gəlirlərinin, habelə müxtəlif amillərin büdcə gəlirlərinin həcmində təsirinə etibarlı modelləşdirilməsi üçün zəruri olan məlumat bazasının formalaşmasını tələb edir. Bu istiqamətdə müvafiq dövr üçün büdcə gəlirlərinin həcmində qiymətləndirilməsi, bütün səviyyələrdə büdcənin vaxtında və keyfiyyətli tərtib edilməsinin təmin edilməsi zəruridir.

Yaxın illər üçün iqtisadi inkişaf perspektivlərini qiymətləndirən ortamüddətli proqnozlar gözlənilən nəticələr nəzərə alınmaqla iqtisadiyyatın inkişaf modelləri əsasında tərtib edilir və fiskal siyasətdəki dəyişiklikləri nəzərə alır. Belə modellər dövlətin fiskal siyasətinin uzunmüddətli məqsəd və vəzifələrinə uyğun gələn iqtisadi proqnozları əks etdirir. Bütün bunlar göstərir ki, vergi siyasəti

formalaşdırılarkən əsas hədəflərin müəyyənləşdirilməsində həm dayanıqlı inkişaf amillərinin, həm də büdcə gəlirlərinin formalaşmasında bilavasitə iştirak edən subyektlərin fəaliyyətinin xüsusiyyətləri və miqyası nəzərə alınmalıdır. Araşdırmalar göstərir ki, vergi planlaşdırmasının iqtisadiyyatda artan rolu ilkin olaraq aşağıdakı amillərlə müəyyən edilir: vergi yükünün ağırlığı; vergi qanunvericiliyinin mürəkkəbliyi və dəyişkənliyi. Vergi planlaşdırması iqtisadi subyektlər üçün biznesi inkişaf etdirmək vasitəsidir. Bununla belə, sahibkarlığın inkişafı üçün müvafiq şəraitin yaradılması, təşəbbüskarlığın təşviqi ən mühüm məsələlərdən hesab edilir.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi. 1 iyul, 2022
2. Kəlbəliyev Y.A. Fiskal siyasət və milli iqtisadiyyatın tənzimlənmə problemləri. (Monoqrafiya). Bakı.Elmlər, 468 s. 2005
3. Колмогорова Ю.В., Глоба П.К., Исламутдинова Д.Ф. Фискальная политика как способ государственного регулирования экономики. Научное и образовательное пространство: перспективы развития: материалы Междунар. науч.-практ. конф./под ред. О.Н. Широкова. Чебоксары: ЦНС «Интерактив плюс», 242–244 с. 2015
4. <https://stat.gov.az/source/finance/>

References

1. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi. 1 iyul, 2022
2. Kəlbəliyev Y.A. Fiskal siyasət və milli iqtisadiyyatın tənzimlənmə problemləri. (Monoqrafiya). Bakı.Elmlər, 468s. 2005
3. Kolmogorova Yu.V., Globa P.K., Islamutdinova D.F. Fiskal'naya politika kak sposob gosudarstvennogo regulirovaniya ekonomiki. Nauchnoe i obrazovatel'noe prostranstvo: perspektivy razvitiya: materialy Mezhdunar. Nau-prakt. konf/pod red. O.N.Shirokova. Cheboksary: CNS «Interaktiv plus», 242–244s. 2015
4. <https://stat.gov.az/source/finance/>

Məqaləyə istinad: Mustafayev R.A Müasir vergi siyasətinin əsas istiqamətləri. Elmi əsərlər/Scientific works, AzMİU, s.246- 251, N2, 2023

For citation: Mustafayev R.A Main directions of modern tax policy. Scientific works/Elmi eserler. AzUAC, p.246- 251, N2, 2023